СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 72. — Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 27. марта, 1923. — VOL. XXXI. — No. 72. — Jersey City, N. J., Tuesday, March 27, 1923. — THREE CENTS

ВАЖНІ ЗМІНИ В РОЗКЛАДІ СИЛ В КОНҐРЕСІ

ВАШИНГТОН, 25. марта. — Наслідком смерти Самуеля Д. Николсона, републиканського сенатора з Колорада, сподіються далекойдучих змін в розложенню сил в сенаті та важних змін в політиці цілого конґресу. Як кажуть вороги теперішньої адміністрації, наслідок сього випадку буде те, що републиканська більшість в сенаті, котра на початку Гардинґової адміністрації виносила 24 голоси, а при кінці замкненої недавно сесії зійшла до 22, зійде в слідуючім конґресі не до 10, як сего сподівалися, але аж до 8 голосів. Що більше, наслідком сього, що групу републиканських сенаторів, яка йде за сенатором Ла Фолетом, не можна вважати прихильниками теперішнього уряду, треба буде припустити, що рішаючий вплив в сенаті буде мати не партія адміністраційних републиканців, але артія Ля Фолета.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗМІНИ НАТУРАЛІЗАЦІЙНОГО ЗАКОНА

НЮ ЙОРК, 25. марта. — Ряд горожанських організацій виступило з домаганнем зміни натуралізаційного закона. В своїй петиції організації підносять, що судді, яким віддано справу надавання американського горожанства, так перетяжені великим навалом таких справ, що вони не мають часу вглядати як слід в кожду поодиноку просьбу; після петиції, заприсяжене нових горожан відбувається також невластиво, побіжно. З тих причин петенти домагаються ухвалення закона, який перенісби право надавання горожанства зі судів на адміністраційні власти. Домагаються також, аби кождого петента о горожанські папери екзаміновано (іспитовано), чи сміє читати й писати по англійськи.

СТРАЙКОЛОМИ ОБВИНЯЮТЬ СТРАЙКОЛОМІВ

НЮ ЙОРК, 25. марта. — Страйколоми, заняті в зелізничих варстатах зелізниці Ню Йорк, Ню Гейвен енд Гартфорд, зложили перед стейтовим судом заприсяжені зізнання, в котрих обжаловують страйкарів за ріжні напасти на себе й родини за нищенне льокомотив та других річий зелізниці і т. п.

Свої закиди звертають страйколоми проти зелізничого департаменту при Американській Федерації Праці. Ціллю сих закидів є відай добути від суду заборону проти юнії вмішуватися в страйк.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ ПЕРЕСЯКЛОЇ ШПИГАМИ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ

СТ. ДЖОСЕФ, Мишиґен, 24. марта. — Ані в пятницю ані в суботу не було в суді ніяких переслухань в справі американського комуніста Фостера, обжалованого за злочинні заміри проти американського уряду. Дальша росправа почнеться в понеділок; будуть тоді знова переслухувати свідка оборони Рутенберґа, одного з комуністичних аґітаторів в Америці.

Справа конференції судді з лавою присяжних суддів вияснилася подекуди, коли двох людий дістало від шерифа приказ держатися подалі від лави присяжних суддів. Видно, вже пробовано впливати на лаву незаконним способом.

ПІДПАЛИ КАТОЛИЦЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ В АМЕРИЦІ?

ВУСТЕР, Месечузетс, 24. марта. — В недалекім Ґріндейл погоріла католицька колеґія, заложена в 1904. році прогнаними з Франції законниками. Всі студенти, яких було в колеґії 130, вспіли утекти, хоча лишень з нічною одежиною на тілі.

Підозрівають, що пожар був причинений підпалом, та що підпал стоїть в звязку з подібними підпалами католицьких інституцій в Канаді.

ЗАГАЛЬНО-АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНҐРЕС

САНТІЯҐО, Чіле, південна Америка, 24. марта. — Завтра починається тут пятий з ряду конґрес всіх американських держав. Ціль конґресу нарадитися над спільним добром. Межи точками нарад є також справи політичні, такі як: обмежене зоружень та установлене тіснійших зносин межи поодинокими републиками Америки.

Послідний конґрес сього рода відбувся ще перед війною, 13 літ тому назад. В конґресі беруть участь також представники Злучених Держав північної Америки.

ДАЛЬША ПІДВИШКА РОБІТНИЧОЇ ЗАПЛАТИ В ТКАЛНЯХ

АКСБРИДЖ, Месечузетс, 24. марта. — Аксбридж Вустер Ко., котра має в Новій Анґлії кілька великих ткалень, оголосила, що з днем 1. цвітня с. р. підносить всіх своїм робітникам заплату о 12 і пів процент (одну осьму дотеперішньої заплати). Підприємство Гарис-Емері Ко. з Пенакука, Ню Гемшер, признало своїм робітникам 10-процентову підвишку, яка має обовязувати сейчас.

ТКАЛНЯНИЙ СТРАЙК У ФОЛ РИВЕРІ ВІДЛОЖЕНИЙ

ФОЛ РИВЕР, Месечузетс, 25. марта. — Грозячий страйк ткалняних робітників, зорганізованих в шістьох місцевих юніях, обєднаних у Фол Ривер Текстил Кавнсил, відложено знов, бо робітники чотирох льокалів юнії рішили відложити голосовання над страйком аж до часу після конференції представників юнії з представниками фабрик, яка має відбутися дня 20. квітня.

ХОЧУТЬ ОРГАНІЗУВАТИ НОВУ ПОЛІТИЧНУ ПАРТІЮ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, 25. марта. — Так званий Комітет Сорок Осьми видав публичний заклик до сенатора Бори, щоби він піднявся основання та проводу нової політичної партії в Злучених Державах.

Заклик каже, що для сього тепер найкраща хвиля, бо народ Злучених Держав далеко дальше поступив як його провідники.

778

нових членів приступило до У. Н. Союза в лютім, 1923 року.

Сей, 1923-ій, рік добре зачався для Українського Народнього Союза.

В січні с. р. приступило до У. Н. Союза 410 нових членів, а в лютім сього року вже майже двічі стільки, бо 778. Значить, за перших два місяці сього року приступило 1,188 нових членів.

Нині число членів обезпечених в У. Н. Союзі, виносить 19,384, значить, до 20,000 вже не богато бракує.

Як так зріст У. Н. Союза піде дальше скорою ходою як в перших двох місяцях, то наша Організація вступить в 1924-ий рік з новими і з більшими силами і піде дальше певним шляхом для добра своїх членів та усеї української нації.

Майно У. Н. Союза також скоро зростає.

В минулому, 1922-ому, році прибуло до фондів У. Н. Союза $121.764,86. За останні два місяці с. р. (січень і лютий) прибуло до фондів У. Н. Союза $26,081,80.

Самий посмертний фонд У. Н. Союза нині перейшов суму пів міліона долярів, а резервовий фонд, який служить яко помічний посмертному, перевисшає суму $175,000.

Весь масток У. Н. Союза тепер виносить понад $870,000, отже до міліона долярів недостає ще всього тільки нецілих $130,000, які повинні бути доповнені сього року.

Наша організація зростає завдяки щирій праці відділових урядників. Се переважно наші старші і завзяті Союзовці, які в організаційній праці мають досвід і знанне річи. Працюють і не урядники, члени У. Н. Союза, котрих імена звісні яко діяльних патріотів по громадах.

Їм належиться признанне за їх працю для Організації, бо вони працюють без особистої користи, з ідейности і патріотизму, задля зросту У. Н. Союза і добра всіх його членів та усього українського народу.

Вони працюють, бо знають і розуміють, що се чесне, розумне і патріотичне діло. Вони знають, що нічого ліпшого не можуть порадити своїм приятелям і знакомим як приступленнє до нашої твердині в Америці, до У. Н. Союза.

Вони знають, що У. Н. Союз — се їх організація і їх рідна мати. Ся організація — се добро всіх членів.

За се їм честь і слава, а радість їх буде найбільша, коли з їх праці виросте великий успіх.

ПЛЯНУВАЛИ АМЕРИКАНСЬКУ ЛІҐУ НАЦІЙ

—o—

Південно-американська република Параґвай веде аґітацію за основанем Ліґи Американських Націй (Держав). Мала вона навіть виступити з таким пляном перед всеамериканською конференцією, що має незадовго відбутися в чілійськім місті Сантіяґо; однак послідними днями донесено, що уряд відступив від свого пляну, — сподіючися, як припускають невдач.

ПЕРША РОСПРАВА ЗА „СВОБОДУ ВОЗДУХА"

—o—

В стейтовий суд в Понтіяк, в Илиной, має незадовго розбирати справу, як котрій головним питанням буде „свобода воздуха." Питанне виринуло ось як: Один банкир віс минувшої осени до суду просьбу о видання судової заборони, якою мало заборонитися його 18-літному сусідови уставляти апарат для відбирання бездротних депеш; позовник домагався сього на тій основі, що сусід своїм апаратом не позваляв оперувати його бездротному апаратови, яким він дістав вістки про вислід жовтневих виборів. Суд видав тимчасову заборону, а незадовго має розглянути питанне, чи зробити заборону постійною. Питанне, яке має розібрати суд таке цікаве, що на росправу обіцяли приїхати цілий ряд людий, заінтересованих в розвою бездротного телефону, межи иншим секретар торговлі Гувер.

СПРОСТОВАННЄ ПОЛІТИЧНОЇ ВИДУМКИ

У віденськім „Українськім Прапорі" з 27. лютого 1923. появилась „Пересторога", в котрій сказано, буцім то я мав одержати лист від проф. М. Грушевського того змісту, що „у краю робляться поважні заходи до урядових пертрактацій з Польщею". Отсим заявляю прилюдно, що листа такого змісту я ніколи не одержав і донесення „Українського Прапора" є не згідне з правдою. „Український Прапор" покликуєсь як на своє жерело на якихсь „поважних людей" з Америки та називає ширення таких вісток, які мені вкладаєсь там в уста „злочинним" і очевидно ложним". Що до того то повна згода, лиш здаєсь мені, що ті уваги повинна редакція „Прапора" звернути саме до тих „поважних людей" з Америки, які її злочинно обдурили. Поважна часопись не повинна втягати імен заслужених і поважаних людий в інтриги неповажних людей з Америки і тим не повинна побільшувати заколоту Грозтичи в так тяжкій для народа хвилі.

Василь Кузів.

НОВА ФАБРИКА В ДЖЕРЗИ СИТІ

Компанія C. & K. Knitting Mills Co. Inc., спровадила свою фабрику з Бруклина до Джерзи Сити і отворила її на 340 Claremont Ave. В ній можуть наші дівчата, хлопці і мущини найти стале занятте.

НІМЕЦЬКА АМБАСАДА НА УКРАЇНІ

Німецький представник фон Гайль іменований головою амбасади при уряді радянської України.

ВИКИДАЮТЬ КАТОЛИЦЬКІ КНИЖКИ ЗІ ШКІЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ

Шкільна рада малого нюджерського місточка Белвила рішила викинути з бібліотеки висшої школи в місті Католицьку Енцикльопедію, яку булоподарувало одно католицьке товариство. Школа рішила перенести твір до публичної бібліотеки. Проти рішення запротестували місцеві католики.

КАНАДА ХОЧЕ НАЗАД СВОЇ ВОЗИ

Канадійські залізниці мають незадовго предложити в Вашінґтоні свої зажалення на американські зелізниці, які задержують в себе вози канадійських зелізниць. Як кажуть Канадійці, Американці держать зовсім не правно 50,000 канадійських возів.

БЕЗРОБІТТЯ НА УКРАЇНІ

По відомостям, що доступили з України, безробіття приймає там в великих центрах все значнійші розміри. Поруч з інтелігентською працею безробіття охоплює сезонових робітників, головним чином в будівельній области, де вона поширилась навіть на кваліфікованих специялістів. Переведене в січні скорочення штатів служачих на всіх українських залізницях так само викликало нове загострення безробіття. Компетентні кола уважають, що головною причиною кризи являєтся погіршення продовольчого становища й думають, що чекати поліпшення в блищий час неможливо.

ҐАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ АЛІЯНТСЬКОЇ ПРОБИ ЗЛУКИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ З ПОЛЬЩЕЮ

ВАРШАВА, 23-го марта. — Передчера відбулась у Львові українська демонстрація проти прилучення Східної Галичини до Польщі, яку зорганізував виключений на місяць з польського сойму український посол з Волині Марко Луцкевич.

Грецько-католицьке священство уладило жалібні богослуження по цілім краю, неначе для заманіфестовання симпатій з демонстрантами.

АЛІЯНТСЬКА „АВТОНОМІЯ" ДЛЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

ПАРИЖ, 21. марта. — В умові про „віддачу" Польщі Східної Галичини аліянтська Конференція Амбасадорів долучила застерогу, на основі постанови з 25-ого червня 1919, що Східна Галичина буде мати самоуправу.

ПРО АВДІЄНЦІЮ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО У ПАПИ РИМСЬКОГО

ВІДЕНЬ (Рускульта), 11. марта. — Тут одержано подрібні відомости про авдієнцію галицького українського митрополита графа Андрія Шептицького, яка була дня 8-ого січня с. р.

Ся авдієнція тривала півтора години. Митрополит Шептицький докладно представив положенне української церкви в Галичині і в Америці.

Показалось, що папа Пій XI. вже давнійше мав точні інформації про дійсне положенне у Східній Галичині.

НІМЕЦЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН, 25. марта. — Тут нині зібралась велика товпа народу перед французькою амбасадою і співала німецькі патріотичні пісні. Народу було більше як 150,000.

Ся демонстрація була в обороні нападеної Францією Рейнщини і Рурщини.

Поліція і військо з тяжким трудом удержали зглядний порядок.

ПРУСЬКИЙ МІНІСТЕР ВНУТРІШНІХ СПРАВ КЛИЧЕ НА ТРИВОГУ

БЕРЛІН, 24. марта. — Соціялістичний міністер внутрішніх справ Прусії, Северінґ, вислав алярмову телеґраму до поліції по всьому краю, щоби була на поготівлі з уваги на небезпеку нової комуністичної револьти.

АРЕШТУЮТЬ ПЕКАРІВ В ПАРИЖІ

ПАРИЖ, 25. марта. — Тут арештовано і віддано під суд 14 власників найбільших пекарень в Парижі за змову для підвисшення цін хліба.

САРА БЕРНГАРДТ

ПАРИЖ, 25. марта. — Славна парискька акторка, котра вже нераз вмирала і виратувалась від смерти, тепер дійсно смертельно хора. Вона має 76 літ.

РОСІЙСЬКА ПРЕСА ПОВІДОМЛЯЄ ПУБЛИКУ ПРО ЗАЯВУ ҐЮСА

МОСКВА, 24. марта. — Тутешні часописі подають заяву американського державного секретаря Ґюса, що Америка поти не признає російського уряду, поки большевики не змінять своєї політики.

Ґазети сподіваються, що як не тепер, то колись пізнійше Америка признає російський уряд.

ЧЕСЬКИЙ МІНІСТЕР ҐОВОРИТЬ ПРО ЧЕСЬКЕ-ПОЛЬСЬКЕ І РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЄ

ПАРИЖ, 25. марта. — Тутешній дневник „Матен" подає розмову з чеським міністром заграничних справ др. Едвардом Бенешем.

Др. Бенеш заявив, що аліянти і „мала антанта" (Чехословаччина, Румунія, Юґославія) мусять обороняти версайський мировий договір.

Далі він зазначив, що Польща з причини своїх особливих питань і ґеоґрафічного положення не може належати до „малої антанти", але „мала антанта" має з нею тайне порозумінне.

Вкінці він вказав на потребу чесько-польського і польсько-російського зближення і співділання. Ся приязнь, казав він, припечатана союзом з Францією, буде запорукою мира в Европі. Сього зближення ще не осягнено, але він сподіваєсь, що небаром осягнеться.

ВОЄННІ ШКОДИ У ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 25. марта. — Французьке правительство обчислило, що шкоди з часу війни в десяти знищених округах Франції виносять 85 біліонів франків (паперових).

Далі воно подає до відома, що досі воно сплатило своїм жертвам війни 41 біліонів франків (паперових), головно в державних цінних паперах. Се число виносить 48% усеї суми.

СТРАЙК ФАРМЕРСЬКИХ РОБІТНИКІВ В АНҐЛІЇ

НОРВИЧ, Анґлія, 25. марта. — Завтра виступить до страйку 15,000 анґлійських фармерських робітників.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РІДНІЙ ШКОЛІ ПИСАНКА НА ВЕЛИКДЕНЬ.

Українська еміграція в Америці роздає всім святочні подарунки. Минулого Різдва зложили ми з нагоди коляди скромний дарунок на Рідну Школу в Галичині, щоби не дати пропасти тим найменьшим нашим землякам під обухом ворога, щоби не дати загинути інституції, яка дбає про теперішнє і будуче українського народу.

Український Конґрес ухвалив, щоб увесь загал американських Українців наложив на себе добровільно 4 збірки на рік на піддержанне українських приватних шкіл в Галичині, почінаючи від Українського Підпольного Університету, а кінчаючи на народніх школах по містах та місточках, де найбільше загрожена українська дітвора під національним оглядом.

ОДНОЮ З ТАКИХ ЗБІРОК МАЄ БУТИ ЗБІРКА НА ПИСАНКУ РІДНІЙ ШКОЛІ В СТАРОМУ КРАЮ.

З нагоди свят Воскресення нехай кождий Українець та Українка зложить від себе дар на писанку. Нехай не жалує жертви для тих, що в голоді та холоді пнуться до сонця правди, до науки.

ЗБІРКА НА ПИСАНКУ ТРЕВАТИ-МЕ ВІД ВЕЛИКОДНЯ ДО ПРОВІДНОЇ НЕДІЛІ.

Всі зібрані гроші належить відослати безпроволочно до Обєднання, котре, згідно з ухвалою Конґресу, має під своєю опікою окремий ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ, що стоїть під контролею усього загалу, а з якого ні один цент не сміє йти на иншу ціль, лише виключно на підмогу українських приватних шкіл в старому краю.

Чеки й моні ордери належить виписувати на імя: Рідна Школа (англійськими буквами: **Ridna Shkola**) та висилати на адресу:

OBYEDNANYE
136-8 So. 4th Street, Room 608, Philadelphia, Pa.

Филаделфія, дня 24. марта, 1923.

ЗА ПРЕЗИДІЮ ОБЄДНАННЯ УКР. ОРҐ. В АМЕРИЦІ:
о. Лев Левицький, предсідатель. **Теодор Грицей**, секретар.

БУВША ЛЮДИНА.

Українська Громада у Берліні на своїх останніх загальних зборах (3. березня) виключила з числа своїх членів бувшого посла У. Н. Р. у Німеччині МИКОЛУ ПОРША, який мав надрукувати в харківськім „Комуністі" публичне покаяннє в своїх минулих противбольшевицьких гріхах, прохаючи совітсько-український уряд великодушно простити йому ті гріхи й приняти його на лоно „единої й неподільної" червоної Совдепії.

Офіціяльна біоґрафія п. Порша є дуже бличкуча. На протязі останніх двох десятиліть, виключаючи хіба пару найблизших до нас років, Порш фактично стояв на чолі Української Соц.-Дем. Роб. Партії, бувши одиноким партійним теоретиком і „найсвітлійшою" партійною головою. За Центральної Ради він був військовим міністром, потім по гетьманськім перевороті Німці засадили його в тюрму, а на початку 1919 р. Директорія вислала його послом до Німеччини. Тут він швидко заняв перше місце серед новоявлених наддніпрянських дипломатів, а по двох роках він залишив свій офіціяльний пост і став жити приватною людиною.

Як цей достойник докотився до большевиків — це питанне розвяжеться саме собою, коли пригадати де-які факти з його НЕОФІЦІЯЛЬНОЇ біоґрафії.

Тут насамперед пригадується факт, що „справою Порша" займався колись особливий громадський суд під проводом Сергія Єфремова. Справа ця полягала в тім, що Порша обвинувачувано не більш і не менш, як У ПРОВОКАТОРСТВІ. В інтересах справедливости треба, однак, сказати, що суд признав обвинуваченне недоказаним. Потім пригадується факти, що київська адвокатська палата в осени 1918 р. відмовилась приняти Порша до корпорації присяжних адвокатів. Кождий, хто хоч трохи знає адвокатські звичаї, знає також, що така відмова означає МОРАЛЬНУ ДИСКВАЛІФІКАЦІЮ. Нарешті, пригадується цілком свіжий факт дуже прикрої переписки між Поршем та центральним комітетом У. С.-Д. Р. Партії. Центральний Комітет ТРИЧІ жадав од Порша пояснень у справі якихсь компромітуючих документів, але пояснення все не приходили. Нарешті, після третього упімнення Порш повідомив, що він сам виходить із Центр. Комітету.

Такі факти — а їх ще є далеко більше — дають ключ до зрозуміння психольоґічних мотивів переходу Порша до большевиків. Становище його в староукраїнських кругах було дуже похитане. На реґабілітацію він числити не міг, бо вже занадто широко розійшлася слава про його діла. А влади, впливу й панованя хочеться, бо людина вже звикла за останніх міністерських і посольських років все „обчествувати" й „на покуті сидіти". А тут є легкий спосіб „почати нове життє" й наче губкою зтерти все минуле. Треба тільки „покаятись" і перейти до большевиків, бо ті охоче приймають усіх, і чим більш у кого підмочена репутація, тим він для них милійший. Цей останній крок Порш нині й зробив.

Треба отже дивуватись не тому, що Українська Громада виключила п. Порша з числа своїх членів, а тому, що вона проявляла таку довготерпеливість і вже давно цього не зробила. А большевикам можна від щирого серця ґоґратулювати до такого придбання: яке їхало, таке й здибало.

Око.

ЗЛІСТЬ І ГЛУПОТА.

ПОДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ДОБИ В ОСВІТЛЕННЮ МОСКАЛІВ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

1. „Вони" і „ми".

Безконечна й невичерпана це тема — „вони" і „ми". Скільки-б про неї не писати, скільки-б не витолковувати „їм", що ми — річ для себе, що нас треба трактувати поважно, й скільки-б не тлумачити „нам", що „вони" — наша засаднича, природна протилежність, — кожда нова історична ситуація, кождий новий друкований твір з цього обсягу все знов приводить нас до цеї вічної, невичерпаної теми.

До цеї теми приводять нас — у котрий то вже раз? — нові історичні московські журнали, які щойно появились у Берліні. Плодяться ці журнали з незвичайною інтенсивністю, й під цим оглядом треба віддати справедливість Москалям, що вони на чужині не сидять склавши руки. У минулім році народились „Архив русской революции" (кадетський) та „Историк и Современник" (непартійний), а нині вже маємо ще два таких видання: „Летопись революции" (соціялістичний) і „Архив гражданской войны" (правий). Таким чином, майже всі відтінки московської політичної думки вже мають у Берліні свої історичні журнали.

Зрозуміла річ, що подіям революційної доби на Україні в них присвячується багато місця. Але як присвячується! Як ті події освітлюються. Коли поминути кадетсько-октябристський „Архив", до України не прихильний, але в тоні своїх писань холодно-коректний, та ще непартійного „Историка", навіть трохи українофільського, то в новійших двох журналах — соціялістичнім і поміркованно чорносотеннім — од цілого українського революційного руху й волоса доброго не лишилось.

Цікава річ, що якраз у соціялістичній „Летописи", яка виходить при близчій участи Максима Горкого і в якій працюють такі стовпи" московського соціялизму, як Чернов, Дан, Абрамович, Аксельрод та инші, український революційний рух малюється найбільш перекручено й тенденційно. Для Данів та Абрамовичів це ще туди-сюди, а для Горкого, що приятелював з нашим Коцюбинським і мусів би мати краще поняттє про Україну та українство, — для нього це вже зовсім скандалічно.

Але якраз у цім пункті з найбільшою яскравістю виявляється антитеза: „ми" — „вони". Як тільки заходить мова про українські визвольні змагання, про спробу „відірвати" Україну від Росії, — тут московський соціяліст перестає бути соціялістом і Горкий перестає бути Горким. З самого дна їх душі підноситься якийсь стихійний, первісний і непереможний **інстинкт**, який перекидає догори ногами всі їх поняття про справедливість і добро. Вони стають тоді подібні до того Бушмена, якого цілий моральний кодекс зводиться до того, що „коли я тобі відберу жінку, то це добре, а коли ти мені відбереш жінку, то це зле"...

Нічого й казати, що поміркованно чорносотенний „Архив гражданской войны" ні в чім не відступає під цим оглядом од соціялістичної „Летописи". Ріжниця лише та, що устами соціялістичних „літописців" промовляє злість, а устами „архивістів" — глупота. Перші більше вдаряють на глум і кпини, останні-ж проявляють безмежну, анекдотичну, місцями просто зворушуючу своєю наївністю глупоту.

З цих двох елементів здебільшого складається та несмачна страва, яку московські письменники подають своїм читачам під назвою „освітлення революційних подій на Україні". Письменники, очевидно, собі кажуть: „за смак не ручуся, а подам гаряче"... А читачі їдять, чи то пак читають, і похвалюють: инакше ті „історичні" журнали так рясно не плодилися-б і так широко не розходилися-б серед московської еміґраційної публики.

2. Одинайцять переворотів.

Драматичні події, які відогрались у Києві в першій половині 1918 р., знайшли свого „історика" в особі якогось п. С. Сумського, бувшого співробітника україножерної „Кіевской Мысли".

Назвавши свою статтю „Одинадцять переворотів", автор не додержав слова, бо оповів лише про три перевороти: большевицький, німецький і гетьманський. Заявивши далі, що його стаття — „не документи, не історія й не політика", — автор знов не додержав слова, бо вніс у свою статтю найпоганьшу політику, яку тільки можна собі уявити.

Для п. Сумського, представника **ліберальної** московської преси, може навіть **соціяліста**, всі Українці — або „яничари", або „дітваки" й „бандити", або опереткові „Назари Стодолі". Перший період української революції — до першого нападу большевиків — йому уявляється так:

„Правительство Ради бавилося в салдатики, українізувало армію, заводило в моду оселедці й голені голови, полковників переіменовувало в старшин, а поручників — у хорунжі. Погані актори грали ролі запорожців".

Коли український мщстр говорить басом, то це не означає, що в нього просто такий голос, а, на думку п. Сумського — це є „свідоцтвом його непроходимої тупости й брехливости".

Короткий час панували в Києві большевики. Потім прийшли Німці разом з українськими військами. Ось як автор описує їх вступ до Києва:

„Слідом за Німцями появились на вулицях кінні відділи. На конях сиділи люде — наче з „малоросійської" оперетки: якісь пестрі шаровари, закручені вуса й довгі теліпаючі оселедці... Ці Назари Стодолі були українськими гайдамаками, що бачили свій ідеал у часах Ґонти й Залізняка, — це була гордість і опора нечисленної української армії"...

Чуйте, скільки запеклої, гадючої злости в цих словах і характеристиках? І звідки її стільки береться, яка її причина?

Автор не робить з цього таємниці. Описуючи дальші події, він каже:

„Німці улаштовувались, а гайдамаки обсадили Михайлівський монастир, де піячили, забавлялись, судили й мордували. **Вперше показався передвістник того страшного нищення жидівського народу, яке потім два роки йшло в парі зі всяким українським рухом і бунтом".**

Так ось воно що! Виходить, що всьому виною „страшне нищення жидівського народу"... Автор, однак, забуває, що під українською владою про **систематичне** нищеннє Жидів не було й мови й що таке нищеннє наступило за „общерусской" влади Денікина, коли московські офіцери їздили в вагонах з написами: „убивайте Жидів — ратуйте Росію". Він далі забуває, що та сама українська інтеліґенція, яка „звязала свої історичні спомини та ідеали з гайдамаками, оселедцями, Ґонтою та уманською різнею" (слова п. Сумського) — тільки діставшись до влади, поквапилась дати Жидам національно-персональну автономію, міністра для жидівських справ і навіть на своїх перших державних грошах надрукувала їх вартість по жидівські...

На жаль, українська інтеліґенція звязала свої ідеали не з Ґонтою та уманською різнею, а з Марксом та Енгельсом. Українська влада була не занадто суворою, а занадто мягкою до своїх ворогів. І найкращим доказом цьому є той факт, що українська влада мало не цілих два роки терпіла, щоб у неї на очах такі молодці, як п. Сумський, день у день знущались на сторінках „Кіевской Мысли" з усього українського. День за днем, місяць за місяцем ті молодці одверто підкопувались під українську владу й дискредитували її, а та влада — не во імя ідеалів Ґонти й Залізняка, а во імя абстрактного ідеалу волі друкованого слова — з англьською терпеливістю ті теревені вислухувала й читала. Як же, помилуйте: воля друку! Аж коли в Київ прийшли війска Директорії, то вже самі обурені козаки дерли на вулицях свіжі числа тої московсько-жидівської шмати й рішучо спротивились тому, щоб вона виходила далі в світ.

Але то було вже запізно!

І тепер панове Сумські, вигнані закордон не українською владою, а владою милих їм „общерусских" большевиків, таким способом одплачують Україні за її широку гостинність і непростиму толеранцію.

3. Атентат на ґен. Айхгорна.

На тім місці, де обриваються спомини п. Сумського, там починаються спомини лівої ес-ерки пані Каховської про атентат на команданта німецьких війск на Україні ґен. Айхгорна.

Тоном і змістом ці спомини далеко більш пристойні, ніж, вибачте на цім слові, спомини п. Сумського. Пані Каховська — щира соціялістка, демократка. Вона сама брала участь в орґанізації атентату, перенесла страшні тортури, була засуджена на смерть. Але вона — Московка, й тому вона має стільки-ж зрозуміння для українських справ і подій, як і п. Сумський, котрий ідеольоґічно стоїть без порівнання низче від неї і якому ця ідейна революціонерка при зустрічі певно й руки не подала-б.

Насамперед — мотиви атентату. Пані Каховська переповідає їх так:

„Центральний Комітет Української та Російської партії лівих соціялістів-революціонерів ухвалив постанову забивати всіх німецьких, французьких та инших чужоземних військових начальників, які йдуть у **Росію** відбирати селянам землю й душити **російську** (русскую") революцію".

Тільки і всього. Крапка.

Отже для пані Каховської Україна ще в 1918 р. все була Росією, а українська революція — революцією „русскою". Їй байдуже, що український нарід своєю суверенною волею проголосив себе самостійним і незалежним од Росії, що він нікого не прохав вмішуватись у свої внутрішні справи, що він сам зумів би захистити свою революцію, а коли-б не зумів — то така вже його доля... Вона собі з того всього нічого не робить і з чистим сумлінням іде ще з чотирьома товаришами в Київ — захищати „русскую" революцію й забивати Айхгорна, який прийшов до „Росії" відбирати селянам землю!

Атентат був виконаний, ґен. Айхгорн і його адютант лежали мертві, Бориса Донського повісили, а пані Каховська опинилась у німецькій тюрмі. Тяжко їй там було, але нарешті — „у Німеччині вибухнула революція, на Україні піднявся могутній повстанчий рух, Петлюра йшов з повстанцями селянами на Київ, проти гетьманських офіцерських військ, прихід Петлюри був вістником волі" — і дійсно нова українська влада незабаром увільнима пані Каховську.

Здавалося-б, їй лишається тільки молити Бога за ту владу, що вратувала її від смерти й тортурів німецько-гетьманських катів. Де там! Згадуючи про свій короткий побут у Лукянівській тюрмі, вже за української влади, вона пише:

„Охороняли нас Галичане та инші петлюрівські гайдамаки, політично цілком нерозвинені (не читали програми с.-р. Р.) і дико-ворожe настроєні до арештованих. „Знаємо ми вас, вам гетьмана треба" — каже козак, грізно підставляючи багнет до грудей арештованого.

— Що ти, товаришу, ми за владу совітів, а не за гетьмана...

— А, за совіти! — вже зовсім несамовито реве той, — так ти за совіти... — арештований тікає й ховається від цілком можливої розправи".

Пані Каховська тепер сама може пересвідчитись, що „політично цілком нерозвинений" козак мав повну рацію, вважаючи совіти за ще гірше лихо, ніж гетьманщину. Але ідейна революціонерка, яка зуміла розговоритись навіть з німецькими жовнірами, не зуміла й не схотіла підійти близче до українського козака, побачивши в нім тільки „дику ворожість" і лише почувши, як він „несамовито реве".

Така глуха стіна стоїть навіть між найкращими Москалями та Українцями. Сказано: „вони" і „ми".

Радянин.

(Докінченнє буде).

ПОЗІР ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗА, ВІД. 11 В ЗАНЕСВІЛ, ОГАЙО

В суботу дня 31-го с. м. о год. 1-шій пополудни в домі під ч. 1309 1-2 Путнам Евню, Занесвіл, відбудуться збори Тов. Українських Робітників відд. 11. У. Н. Союза на яких будуть рішатись дуже важні справи. На ці збори прийдуть заступники головного уряду У. Н. Союза а всі члени обовязані явитись, вирівнати свої залеглі місячні вкладки та голосованнем активно до полагодження справ причинитись.

Неявившіся члені будуть суспендовані і втратять всі права до орґанізації.

Голов. Уряд У. Н. Союза.

ФОНД УВЯЗНЕНИХ

(Через „Свободу")

Лев Хома з Влентави, Па. з нагоди надходячих Свят Воскресення...$1.00
Попередно оголошено $25.00
ДОСІ ЗІБРАНО $26.00.

ВСЕУКРАЇНСЬКИМ ШЛЯХОМ!

(Надіслана стаття).

Рада Амбасадорів антанти сповнила злочин, віддаючи часть українських земель найбільшим нашим ворогам. Наш нарід віддано катам, які з діда-прадіда навчилися панувати на Україні „огнем і мечем". Передано нас варварам, які не мають правдивої цивилізації, а тільки тандитну зверхну позолоту. Прикували нарід продуцентів-хліборобів до народу, у якому ціла третина: неробитрути. Поставили над нами дармоїдів, галапасів, які лагодяться злетіти саранчею на українські землі за грабіжю та наживою. Народ підпанків та „блоферів" призначили нам на плянтаторів, а нас повернули у білих Муринів.

Побідила політика льокаїв і камердинерів. Світовий піднiжок, Лях, добув свого лукавством і підлещуванием. Українці не мають ніякого приятеля в світі. Не мають нікого, що мігби і хотівби заступитися за правдою. Брехня і насила панують нині на цілій землі.

А однак теперішне горе принесе нам чимало добра. Лукавство світових авантурників вийде тільки у користь нашій батьківщині. Бо досі ми вірили у закон і справедливість і все ждали, що ачень „світ" не відкине наших справедливих домагань. Ми оглядалися на всі боки, щоби, мовляв, не успособити проти себе нікого.

Нині ми вільні! Коли подоптано правду, коли, на перекір самому чувству людяности, нас віддано нашим відвічним ворогам, так від тепер і нам, Українцям, позістає тільки одна дорога, а це дорога терору і заговорів.

Не хотіли нас Ляхи мати за добрих сусідів, так ми станемо правдивими гайдамаками і опришками у їх державі. Всяке оружіє, всяке лукавство, всяких страхіть ужиє наш нарід, щоби пімститися за їх звірства і муки і за ту зневагу, що прилучено нас до анархістичної держави льокаїв.

*

Друга користь, яка вийде із несправедливого вирішення нашої справи, буде ця, що усі свідомі Українці, від тепер, вступлять твердо на всеукраїнську дорогу.

Досі, борючися за визволенне Галичини, неодин галицький Українець трактував питанне Соборної України тільки як теоретичне, академічне питанне. Присуд амбасадорів отверезив нас всіх. Ми пересвідчилися, що Галичина сама не значить у світі нічого. Ми вдарили лобом об мур і побачили, що сила галицьких Українців за слаба, щоби оборонити себе навіть перед такою Польщею. Нині хиба сліпий не бачить, що Галичина стане аж тоді свобідно юї беспечною, коли її охоронить прапор цілої зєднаної української держави. Від нині наша ціль ясна: **На місци вузької, галицької програми мусимо приняти відразу широку, оконечну програму визволу усіх українських земель і будову великої української держави.**

Що-правда, у всіх наших провідників і у галицького правительства під проводом Петрушевича, була та сама ціль, тільки прямувалося до неї иншою дорогою. Галицькі патріоти хотіли освободити Галичину, щоби зробити із неї український Піємонт, відки ішлаби трівка пропаганда в напрямі української державности. Колиж тепер показалося, що надія на „справедливість світа" завела, не остає нічого иншого, а тільки **перестроїти „галицьку" програму у всеукраїнську.**

Зложилося дуже щасливо, що маємо досі наш державний осередок із Петрушевичем на чолі. Біля нього потреба згуртувати усі національні сили України. **Завдачею нашого галицького президента являється тепер увійти в зносини із державниками Великої України, щоби разом створити оден національний всеукр. фронт.**

Велика пора забути за всі обосторонні помилки, за особисті і партійні непорозуміння і прийти до цілковитої згоди. Підкладом для такого загального порозуміння буде створенне всеукраїнської революційної влади із цілию добути Україні незалежну державу. Як вказує сама назва „революційна влада", завданнем її буде орґанізувати повстання, боївки. Цей обновлений і поширений державний центр порішить, яких способів пропаганди ужити, щоб призискати для державної ідеї українські маси. Він виробить заразом таку широку програму, щоби на неї могли згодитися усі національні українські партії. Провідною думкою тої програми буде вдоволити селян, які з-[illegible] являються основою цілої української нації. Український хлібороб мусить знати, за що має іти у бій, а саме за щастє і волю для себе і своїх дітий.

Усі другі кляси на Україні мусять підпорядкувати свої інтереси добру селянської верстви. **Українська революція мусить бути хлопською, если має мати удачу. Длятого є конечним, щоби між членами нашої революційної влади були селяни,** які знають найлучше, чого їм потрібно і чого хотять укр. маси хліборобів. Така революційна влада, у котрій будуть хлопи, добуде собі велику силу скрізь на Україні.

На думку пишучого ці стрічки, найлучшим способом до створення всеукраїнського центра і фронту булоби, колиб президент Петрушевич насамперед скликав конференцію довірених людий із всіх національних обозів. На такій спільній нараді буде можна обдумати середники, як, де і коли скликати загальний конґрес українських державників, який мавби на цілі скріпити і поглубити нашу державну машину. На такій конференції буде можна вибрати людий, що підготовили би увесь матеріял на майбутній зїзд, а заразом обдумати плян, хто буде мав право бути членом конґресу.

*

Є фактом, що Україна горить безвпинними повстаннями. Від часу до часу тільки вістка доходить, що розстріляно тілько чи тілько „бандитів".

Ми звикли нарікати на „отаманщину", цебто не тільки на Петлюру, але на цілу бізліч ріжного рода отаманів, які вели чи ведуть повстання на власну руку. Ми беремо їм у зло, що усьо робиться без загального пляну, що витрачується надармо життя соток й тисячів людий.

Це правда, але і не не брехня, що у повстання ідуть найгорячійші люди, часто високоідейні, які ніяк не хотять ходити у ярмі. Повстанці це найбільше свободолюбна молодь, яка іде, хочби голіруч, проти тиранії і неволі. **І у тім і є найбільша вина цілої нашої суспільности, що ми досі не уміли створити центральної боевої управи,** яка підготовилаби плян до загального повстання. Є у нас військові, є люди спойбні на емісарів для пропаганди, є досить інтеліґентного та ідейного матеріялу для революційної роботи, але досі не було орґанізації усіх тих сил.

Для створення штабу тої боевої сили потреба проте конференції, а відтак конґресу.

Коли українська суспільність діждеться нарешті дійсно революційного проводу, то будьмо певні, що не поскупить жертвами в людях і грошах.

Спраби розбитих гуртків будуть спробами „отаманщини". Найкращі одиниці підуть під розстріл і на шибениці, а народні маси зневіряться і затупіють в ярмі.

Правительство Петрушевича має змогу дати почин найважнішій роботі для визволення України. Воно може створити **всеукраїнський державний осередок, а біля нього центр загальної боевої управи.** Таку роботу привитаємо ми, Українці в Америці а і по всьому світу, як початок нашого відродження і правдивої борби за волю. Світ цінить силу і борців. Тому силу добудемо через боеву орґанізацію і зединенне усіх наших патріотичних сил.

Дипльоматія добра тільки тоді, коли за нею стоїть сильна, грізна армія. Така армія є на Україні готова, а потрібує тільки одноцільного пляну і проводу. Ту недостачу мусить виповнити заграничнa еміґрація, на якій скитаються тисячами наші найздібніщі люди.

Із за кордонів в народ! — мусить стати нашим кличем. Революційна література, революційні емісарі, підготовка революційних провідників із революційним штабом та правительством, у всім плановість і сильна екзекутива — це річи конечні, щоби добути волю.

Ми віримо, що правительство Петрушевича перейде радо на цю революційну дорогу, яка і так остала одним-одна для українського народу.

Тільки шляхом всеукраїнської революції добудемо волю усій Україні, а з нею Галичині!

Марко Проклятий.

СЕ Й ТЕ.

„ЄЖЕДНЕВНІ" РАЗ ВИГРАЛИ

Пишуть „Єжедневні," що вони можуть бути зовсім спокійні про париське рішенне аліянтських амбасадорів, бо лишень той може тим нервуватися, хто програє. „Єжедневні" заявляють, що їм сим нічого денервуватися, бо вони там не програли...

Хтож свого не знав? Комуж сього не відомо, що „Єжедневнім" доля Галичини як собаці пята нога?

ЧИ СПРАВДІ ЗАБУЛИ УКРАЇНСЬКУ МОВУ?

Пишуть „Єжедневні," що „Свобода" гнівається на них за те, що вони назвали раду аліянтських амбасадорів радою міжнародних розбишак.

Хто читав, що писала „Свобода", той певно не виніс враження, що „Свобода" гнівається на когонебудь за якінебудь визиванки для аліянтів. Колиж „Єжедневні" дочиталися до таких річий, то сьому нема дивниці. Раз її редактори, збираючися їхати на „советську Україну", певно взялися вчитись по московськи та забувати по українськи. Друге, вовк ніколи не каже, що його бито за те, що він крав та рабував, але каже, що його бито за те, що він сіру вовну має. По трете, „Єжедневні," як народ каже, що не дочують, видумають. Зрештою, послугуючися своїм панам в Москві, вони думають, що кождий мусить мати пана; обороняючи гонор московських охлаподавців, вони й представити собі не можуть, як можна жити й ніякому панови служити.

„ПРАВНІ ГОСПОДАРІ" ГАЛИЧИНИ.

Що котрий з редакторів „Єжедневних" мусів хоч на окладинки правничого підручника поглянути, видно з його вчених правничих виводів. Каже він: Як можна винити большевиків за віддаванне Галичини Полякам, коли большевики не могли віддати Галичини, не будучи правними господарями Галичини, бо прецінь правними господарями Галичини, як свідчить віденський „Український Прапор" були аліянти?

„Єжедневський лоєр" забувається, що власне таким крутарством він доказує, що межи аліянтами та большевиками нема ріжниці: і одні й другі віддавали те, що до них не належало, і одні і другі віддавали Польщі крадене від Українців. Се чейже повинно бути ясне навіть начитаним в праві стратеґікам з „Єжедневних."

ЗНАТОКИ БУДУЧНОСТИ

Хваляться „Єжедневні": Абисьте таки знали, що ми вміємо ворожити. І на доказ свого знання подають, що вони з гори знали, що межи Львовом та Варшавою українська буржуазія продоптала вже стежечку, біґаючи по концесії до польського уряду.

„Єжедневні," як видно, не лишень ворожили зраду української буржуазії, але й „доказали" її дуже простим способом: просто ворожуючи, що буржуазія зрадить.

Бо чи треба на большевицькі ворожби инчих доказів кромі самих слів ворожки?

ПРОРОКИ, ЩО ЗНАЮТЬ ВСЕ, ЩО БУДЕ, А НІКОЛИ НЕ ЗНАЮТЬ, ЩО БУЛО.

Що „Єжедневні" будучність знають, се що їм ніхто їм не перечить, і редактори „Єжедневних" не мають чого на нікого обурюватися. Ніхто їм тої почести відбирати не хоче. Ніхто навіть не буде мати нічого проти сього, якби „Єжедневні" змінили свою назву та відповідно до пророцьких талантів своїх редакторів називали свою ґазету „Сонником."

Доля тяжко засміялася над „Єжедневніми," назвавши сю ворожбицьку ґазету після щоденних вісток: Справді диво не ґазета: знає точнісенько наперед, що станеться, коли буде переворот в Берліні, коли буде землетрус в Туреччині, хто пчихне в Пацикові, а волочить за собою вістки з минувшого як проклятий Марко торбу гріхів по пеклі.

А які клопоти з того! Через рік писалося-ворожилося, що Росія побе Польщу, а два роки по ризькім договорі признається буржуазній „Свободі", що Росія була побита!

Чи справді не ліпше булоби обмежитися „Єжедневним" до будучности? Найби тоді „Свобода" попробувала доказати неправдивість ворожб. Тоді большевицька ґазета булаби певна, що слушність все булаби по її боці тим більше, що се так легко ворожити, що або вмре або буде жити.

ПОЛЬСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ „ЄЖЕДНЕВНИХ."

Хто ворожити не вміє, мігби був сподіватися, що „Єжедневні" відповідять як слід на зроблений їм закид, що се не хто инчий, а вони годяться на чужу державність та стараються „працювати на її ґрунті". Справді можна було сподіватися по „Єжедневних," що хоча вкроплять трохи своєї звичайної лайки „на доказ" неправдивости буржуазної писанини... Та „Єжедневні" своїм пророчим розумом предвиділи, що на їх лайливі напасти „галицьку українську буржуазію" за зраду хтось може пригадати їм, якто українські комуністи Галичини в минувшині вже погодилися з польськими товаржишами та зрікшися независимости Галичини, обіцяли Полякам згодитися на польську державу та працювати для ідеї комунізму на ґрунті польської державности... Чи не ворожбити наші ребята з „Єжедневних"? Хто може їм заперечити ворожбицького хисту? Хто може сказати про них, що вони виходять на сонце, коли знають, що масло на їх голові може стопитися і почне смердіти?

ПОДЯКА

Я низше підписаний член Бр. Рожд. Пр. Богородиці, 259 від. У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головному урядови за щире підперте і виплаченнє мені $50.00 з фонду убогих. Мушу признати, що се правдивий фонд для бідних, бож Ви, дорогі Браття і Сестри, знаєте, що я був потовчений і покалічений так тяжко, що я і не думав на світі жити. Се потовченне буде знаком і на здоровлю аж до смерти, але я надії не тратив, бо я знав, що належу до найбільшої української орґанізації, У. Н. Союза. Я знав також, що належу до братства, відки мене мої браття відвідували в найтяжшому положеню і болю. Дорогі Браття, яка-ж то радість була для мене по всій хоробі, коли секретар нашого відділу повідомив мене і доручив мені $50.00. Це було для мене більше як $500.00 в ту хвилю. Отож, дорогі Браття, дякую Вам також сердечно за Вашу ухвалу і просьбу до головного уряду, а заразом кличу до всіх Українців: Вступайте в ряди У. Н. С., заки пора і маєте здоровле, аби не було запізно. Впишуйтесь до У. Н. Союза, бо це найстарша, найліпша і найбогатша українська орґанізація тут на чужині, котра вже не одному, але тисячам помогла і помагати-ме, але тілько для тих, котрі вірять у свою орґанізацію і свій народ.

Іван Мушинський,
член 259 від. в Шекаго, Ілл.

Клим Поліщук.

„ПРОКЛІН ЗЕМЛІ".

(Сучасна галицька леґенда).

Яскраве сонце догоріло величньо й урочисто і стала стлатись легенька сутінь. Високі мальовничі береги Дністра наче замерли. Тільки десь із далека, як відгомон давно минулого, повільно пливала понад дністровою водою тиха мельодія якоїсь української пісні. Пливучи, здавалося, не знала до якого берега прихилитися, щоб коротку літню нічку переночувати. — З одного боку „Велька Польска" спить, а з другого „Ромунія мари" дрімає...

З незрозумілою трівогою в душі дивився я з „польського боку" на „ромунський бік" і не міг відігнати від себе настирливої думки, що прозвучала колись словах поета:

„Від Варяга і до нині,
Ми все чужі в своїй країні"...

Дивне сяйво зі сходу визволило мене з цього. Глянув на схід і побачив кругловиде лице місяця, який всміхався веселою усмішкою, наче добрий батько до діток своїх. Від тієї усмішки враз усе заяснило срібним сяйвом, а лагідні хвилі Дністра замерехтіли самоцвітною оздобою. Небо наче піднялося вгору й сонний морок на берегах припав до дому, наче соромлячись місячного сміху.

На височині, що гордо здіймалася серед инших височин берегів дністрових, враз виринули з мгли якісь білі привиди. Заворошились, заходили і, раптом, стали недвижними. Пара якіхсь чорних цеохлих дерев наздогнали їх і погрозливо витягли над ними свої оголені віти.

— Що за мана? — подумав я, придивляючись.

У той час місяць цілком викотився з-за обрію і освітив своїм сяйвом величезний жидівський цвинтар з безлічу його надгробків, що здавалися привидами, і осяяв пару дерев, що, благаючо простягали до неба всохлі віти.

Чимсь нетутешнім повіяло на мене від цеї картини, чимсь величним і вічним були перейняті непорушні надгробки на могилах людей, які давно вже немають своєї батьківщини і які, однак, знайшли її собі під своїм традиційним каменем. Всі ці люди колись боролися й змагались, шахрували й зловживали, але всі вони що суботи молилися за свій Єрусалим і що року в Судний день думали про нього. Тому, то такою великою й таємничою тугою віяло від цих надгробків і тому-то навіть бездушне каміння продовжує думу Судного дня, сподіваючись вищої справедливости неба...

Цікавлять і ваблять мене оцею думою жидівські надгробки і дивує мене їх маєстатичний спокій, якого нема в наших хрестиянських, трівожно напружених постатях мармурових святих, якім ми доручаємо охорону вічного спокою наших ближніх.

Стараючись бути непомітним для вартового жовніра, байдужі кроки якого чулися десь низче мене, я помалу подався до цвинтаря, бажаючи оглянути звідти всю місцевість при місячному світлі. Але коли я прийшов до мурованої обгорожі і став шукати місця кудою булоб лекше перелізти, як почув коло себе дріжучий голос:

— Ви на цвинтар хочете?

Озирнувшись, побачив перед собою маленького з довгою білою бородою старця в довгому чорному одінню, який допитливо оглядав мене.

— На цвинтарі не вільно контрабандувати! — сказав він мені знову.

— Та який я контрабандист?! — засміявся я. — Подивитися хотів, тай усе... Цікаво...

— Подивитися?... — перепитав він мене з недовірям. — Як то так, подивитися?...

— Отак просто! — сказав я. — Цікаво, тай годі!...

— Гм... — здвигнув старий худими раменами. — В ночі не випадає між надгробками ходити, а то ще можна на контрабандистів наткнутися!...

— Хіба вони тут є?

— Ого! — Підвів він у гору голову. — Ви не думайте, що й справді тут так тихо, як здається!!! Заходьте, ліпше, завтра в день, а тоді й будете цікавитися!...

— А ви хто такий? — спитався вже я його.

— Я сторож. — відповів він. — Скоро двадцять літ буде, як живу тут!...

— Так ви тут і живете?

— З другого боку цвинтаря, коло дороги моя хата! От ходім разом, то я вас на дорогу виведу. — сказав він мені і нечекаючи моєї відповіді, повернувся і пішов вздовж камінної обгорожі.

* * *

Йшли височиною по над самим Дністром. Вгорі яскраво світив повний місяць, а внизу срібними гадюками по воді плавували його проміні. З „ромунського боку" почувся далекий свист вартового і знову все затихло й заніміло. Йдучи слідом за старим, слідкував за тим, щоб несхибнутися звузенької стежини й непосунутися вниз, а за тим непомітив, як вийшли на дорогу. Вузька, нерівна, піскувата й занедбана дорога здавалася недбало простягнутим полотном, по якому якось не зручно було ступати.

— Цею дорогою тепер тільки одні мертві їздять... — сказав старий.

— Як то так? — спитався я.

— А, так! — хитнув він головою. — Перед війною, як був на Дністрі міст, то нею на той бік ходили, а тепер тільки одних небіжчиків на цвинтар припроваджують...

— А як-же контрабандисти? Хіба вони не ходять сюдою?...

— Ті все закутками всякими перекрадаються... Вони дороги не люблять...

В той час мою увагу звернув невеличкий чорний хрест, що самотньо стояв по другім боці дороги. Чим ось страшним, сумним і трівожним віяло від нього. Розпростерте перехрестя, наче руки безпритульного мандрівника, шукали в повітрі точки опору, щоб хоч на хвилину стати на одному місці й відпочити трохи.

Неприємно прикре чуття цікавости охопило мене і я спитався:

— Що то за хрест стоїть?

Старий зупинився й зразу-ж відповів:

—То могила проклятого землею...

— Проклятого землею?! — здивувся я мимо своєї волі. — Хто-ж він, такий?

— Пропащий! — махнув старий рукою.

— А все-ж таки? — допитувався я.

— Був колись Українцем, а потім Ромуном став і пропав... — сказав старий.

— А чого-ж він тоді на цім боці?

— Бо був такий, що як помер, то рідна земля буковинська його не прийняла...

—Певне якийсь злочинець великий... — промовив я півзапитуючо, вже наперед передчуваючи, що почую одну з тих численних леґенд, які породило сучасне наше лихоліття.

Старий, очевидно радий з того, що має з ким поговорити трохи, охоче став розповідати:

„Часто так буває, що великих грішників, або важко проклятих, земля не хоче приймати. Одних поховають, а вони нетліючи лежать, а других так просто земна сила на верх викидає. От і з цим також так було. Сам був колись добрим чоловіком, та вже проклята війна зіпсувала його. За Австрії пішов він до війска звичайним собі хлопом, а вернувся капралем. Тут люди ще й досі памятають, як він, вернувшись якось до дому, срібними грішми в шинку розкидався. Казали, що він тих гроший на Вкраїні набрався, як разом з Німцями та Мадярами на якесь „утихомирення" ходив. Та не довго прийшлося йому так байдикувати, бо скоро й тут Україна почалося і його знову покликали до війска. Спочатку він пішов начеб-то охоче, бо ще й других потяг за собою, але потім, як десь там коло Черновець стрінулися з Ромунами, то він не тільки — що відразу перейшов на їх віру, а ще й разом з ними став своїх бити...

„Тоді десь коло Львова одна війна була, коло Київа друга, ну а коло Черновець третя почалася. Українці взяли, тай відступили помаленьку аж до самого Дністра, а слідом за ними прийшли Ромуни і той капраль з ними. Звичайно, як і слідувало, люди були незадоволені з того, а через те їх стали навертати до порядку. Пішло войско на села, а з ним пішов і капраль той. Сталося так, що йому прийшлося своє рідне село втихомирювати. — Це село недалечко звідси, але його не видно, бо стоїть воно за горбами в долині. — Ну й як тільки він зявився у своє село, як люди стали йому дорікати всяково.

— Як тобі не стид та не сором, чоловіче, так чорно своїх людей зраджувати?! — казали йому.

—А що мені за користь з тих людий?...—сміявся він на те,— Ви, ліпше, не розбалакуйте, а слухайте мене, що я казатиму вам, то й усе добре буде!..

„Замовкла тоді вся громада і ніхто ані пари з вуст. До кого він тільки не заговорить, так кождий наче не чує. Лютився він дуже і все шукав чогось такого, щоб можна було причепитися, але нічого такого не було. Пройшло так чимало часу, але він ніяк проте не міг схилити до себе громади. Вже як він тільки не збиткувався, чого тільки не видумував, а громада наче мур, міцна така. На все село була тільки одна людина, що говорила з ним, тай то рідна мати. А рідна мати, як відомо, все навіть найбільший гріх уміє прощати...

„Якось прийшов наказ, щоб він узяв від громади присягу і забирався з села. Він так і зрадів цьому. Зігнав до церкви всю громаду, тай каже їй:

— Присягайте, а як ні, то буду шкіру з вас драти!...

— Бога бійся, чоловіче! — обізвалася громада. — Коли вже ти сам пустився на таку дорогу, так і гинь собі на ній! Але, просимо тебе, хоч уже нас не приневолюй!..

„Він на те тільки зареготався і зразу послав жовнірів по обійсцях, аби вони забрали всі корови, які тільки є в селі, собі на мясо. Почули це люди, тай аж плакати стали:

— Нащо нас бідними робиш?!...

— А він усе сміється:

— Роблю бідними, щоб не були дурними!.. Присягайте!...

— Згинемо, а не зрадимо своєї землі рідної! — Як один чоловік, крикнула на те громада.

„Він аж зубами заскреготав зі злости. Вигнав людий з церкви і наказав своїм жовнірам нагаями їх бити. Почула про це його мати рідна, тай прибігла до нього, щоб опамятати його.

— Схаменися! Що ти робиш, сину?! — Кинулася вона до нього з плачем.

— Йди геть, дурна бабо! — крикнув він розлючено до рідної матері. — Що ти тут розумієш?!..

— То-ж стид і сором!... — заридала мати. — Пошанував би хоч батька, що в рідній землі спочиває!..

— Що мені той батько і та земля! — закричав він, — От ти, що рідною мамою називаєшся, допоможи мені заприсягнути їх, то тоді й тобі ліпше буде!...

— Геть від мене, собако проклята! — вирікла мати, невитримавши такого сорому.

[illegible] повернувся до неї і пхнув її у груди так, що аж вона впала. Люди до неї, щоб підвести її, а вона знак робить рукою, аби нічим не допомогали їй. Помалу, сама якось підвелася з долу, звела очі до неба, тай закляла важко:

— Щоб ти згинув до другої днини!... Щоб тебе рідна земля буковинська не прийняла!..

„Закляла, повернулася і тихо пішла до своєї хати, а слідом за нею стала розходитися вся громада. Жовніри хотіли не пустити, але він зупинив їх. Зостався сам із своїми жовнірами, тай каже їм:

— Завтра рано підемо звідси, а сьогодня можете собі ще погуляти, як самі хочете! Піду з вами назавжди, щоб більше вже й не бачити цього проклятого краю!...

— Сам ти проклятий! — гукнуло щось із середини землі і аж луна пішла поза селом між горбами.

„Він так і затрутився весь. Закрутилась голова, потемніло в очах і відразу став хилитися до долу. Злякані й здивовані жовніри схопили його на руки і понесли з собою, самі не знаючи, що з ним таке, бо вони не чули того голосу, який він чув. Принесли його до хати і покликали свого лікаря. Але коли прийшов лікар, то застав його вже неживим. Вранці приїхала якась комисія й наказала поховати його. Жовніри поховали його на сільському цвинтарі, а самі пішли із села до свого полку. Але тільки вони вийшли із села, як труна з мертвим висунулася з землі, наче її якась сила виперла звідти. Побачили це люди й поховали його другий раз, на другий день труна знову вийшла на верх. Думаючи, що він не може спочивати між усіми иншими людьми, що вмерли доброю смертю, взяли й поховали його за селом між горбами. Однак, через день, чи два, труна опинилася зверху могили. Ховали його ще декілька разів, але все з того нічого не виходило. Тоді бідній матері приснився такий сон, щоб його перевезти човном на цей бік і тут поховати, а на могилі, крім хреста, закопати два ланцюги навхрест покладені. Підплатила громада добре кордонну варту і поховали його так, як ось самі бачите"...

— Ну, і що-ж він більше вже не виходив? — спитався я його після того, як він скінчив оповідати.

— Та... нічого... ланцюги тримають і так лежить собі.... Це-ж і земля вже не буковинська, а Галицька... — промовив він замислено.

— А як ви думаєте, — заговорив я, — з чого це так могло статися?

— Як то так?! — здивовано глянув на мене. — То-ж проклін самої землі рідної!.. Це-ж страшніще проклону матері!..

— Гм... дивно! — промовив я сам до себе, але він так і спалахнув:

— Нічого дивного! Ви не думайте собі, що земля все терпить!... Ні! Вона відчуває кожду нашу думку не тільки слово та діло!.. Кожда грудочка, кождий камінчик чує і знає все, тільки сказати не може, бо це самим Богом заборонено.

От, бачите оце каміння! — показав рукою на ряди безмовних надгробків. — Не думайте, що воно не чує нас! Чує воно не тільки нас, живих, але й чує воно тих, що під ним, тільки мовчить і там своє щось думає аж до того часу, коли переповниться міра терпіння всякого...

— А тоді?...

— Тоді воно заговорить...

— Тихо прошептав старий.

Я мовчки подивився на осяяне місячним сяйвом „Царство мертвих," яке здавалося, думало [illegible] думу; глянув ще в бік самотнього хреста на могилі „пропащого" і зрозумів, що казка старого цвинтарного сторожа має своєю частку правди, — тієї самої правди, яка заставляє одних поневолювати, а других терпіти і вірити, що коли не власними силами, так силами самої природи будуть покарані ті всі, що доброхітно пішли до послуг Народні Кривді.

— А на цвинтар приходьте завтра дивитися, як що хочете! — перебив старий мою думку.

— Добре! — сказав я йому на те і ми розпрощалися.

Він, уклонившись, подався до своєї, як гриб, маленької хати, чорній віконця якої відсвітлювалися проти місяця холодним блиском, наче очі мертвих, коло яких стояла ця хатина. Коли невеличка чорна постать цвинтарного сторожа зникла в дверях хатини, я швиденько підійшов до хреста і при світлі місяця прочитав на нім всього лише два слова: „Вічная Память"!...

Шукав ще тих ланцюгів, що мали бути „навхрест покладені", але їх не було. —

Казка так і зосталася нерозгаданою, хоч я ще й досі згадую її і думаю про неї...

М. Коломия, 12, лютого, 1923 р.,

ДОПИСІ

НЮ БРИТЕЙН, КОНН.

Жертви на народні ціли.

Давно вже не чули читачі „Свободи" про нашу українську громаду в Ню Бритейн, Конн. Инші громади українські мали чим повеличатись: Одні тим, що спомагали акцію визвольну, другі просвітну, инші політичну, а про нашу роботу довгий час не було нич чути. І боліло це нас, але щож, коли не було нікого, хто би кликнув могучим голосом до Нюбритейнців і пробудив їх зі сну.

Це пробудження наступило тоді, коли кількох наших патріотів на нашім річнім мітингу Січи ім. Івана Ґонти закликали нас, щоби і ми поклали наші офіри на народний жертвенник. На той поклик зложили свої жертви слідуючі патріоти: По $2.00: Михайло Тимчишин, Йосиф Гриців, Володимир Ґонтарський, Стефан Шпирка, Максим Мельник, Михайло Кравець, Михайло Козій; по $1.00: Йосиф Кирилейза, Андрій Капустинський, Іван Перун, Антін Биндас, Стефан Мельник, Стефан Явин, Іван Зень, Юрій Богатчук, Саверко Криць, Антін Роман, Михайло Селемон, Михайло Бойко, Стефан Присташ, Андрій Журат. Никифор Настин, Дмитро Кирилейза, Теодор Гриців, Теодор Савчишин, Іван Бойко, Олекса Степась, Михайло Копко, Стефан Биндас, Михайло Мовчан, Теодор Кравець, Михайло Вовк, Стефан Кричковський, Йосиф Долинський, Юрій Перун, Ігнатий Платош, Михайло Цапик, Михайло Ростицький, Іван Сенцьо, Порфір Явин, Михайло Піх, Николай Фесяк, Петро Биндас; по 50 ц.: Іван Островський. — Разом $50.50.

Окрім того жертвував на вигравку красний годинник, чесний наш і щирий патріот, Стефан Ґонтарський. Із вигравки прийшло $44.00. — Товариство Січ ім. Івана Ґонти жертвувало із своєї каси $25.00. — З балю січового прийшло чистого зиску $104.20. — Отже разом всі жертви від тутешніх наших щиро-українських патріотів виносять $221.20.

Ті гроші післано на руки д-ра Стефана Смаль-Стоцького з порученнєм розділити їх: 1) на Січових Стрільців в Чехословаччині $100.00; 2) Політичним вязням в Галичині $75.00 і 3) Інвалідам в Галичині $45.00.

Думаємо, що наша Січ зробила початок гарний, але думаємо також, що коли тут є много иних братств, товариств і організацій, що ми не будемо послідні, бо прецінь і у других є правдиві і щирі українські серця.

Ану! Хто буде по нас перший?

Мих. Тимчишин,
секретар Січи.

РОЗВАЛ ДЕРЖАВНОГО СІЛЬСЬКОГО СИНДИКАТУ В РОСІЇ

Голова державного сільського синдикату на засіданні президіума ради праці й оборона зробив слідуючий доклад про становище синдикату: Фінансове становище синдикату є критичним. Відпущені Державним Банком на протязі 1922 року кредити ледви задовольнили 8—9% дійсної потреби в оборотних засобах, доводилось позичати гроші у приватних осіб, щоб розплачуватись з урядовцями. Зріст податків й заробітної платні примусив синдикат продавати запаси збіжа по ціні нище риночної на 20 відсотків, більшість робітників не дочекалась зароблених гроший й розійшлась, забравши з собою яко заплату робочу худобу й сільсько-господарський реманент; більшість культурних сільсько-господарських підприємств лишилась без живого і мертвого інвентарю. Зараз синдикату потрібні кредити для виплати боргів, для покупки худоби, насіння, на відновлення будинків. Коли уряд відмовить синдикату в кредитах, ми будемо примушені до самоліквідації й просимо уряд взяти на себе охорону господарства, щоб врятувати їх від остаточного розгрому. (Вістник).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Михайло Курах.

ФРАГМЕНТ.

Несли Хрести зелізні,
Край шляху пристали.
Задились у синю даль —
Хвильку відпочали.

Встали. Пішли дальше
Й слід згинув за ними.
Тільки... Тільки виднілися
Хрести і могили.

РОКСОЛЯНА.

Татари в нападах на Вкраїну забирали чимало народу в ясир. Кращих дівчат продавали вони багатим Туркам у гареми. Деякі з них попали навіть у султанський гарем. Память про одну з них, а саме про Марусю з міста Богуслава, переховала нам народня дума. Та хто саме вона була й якого султана жінкою не знати. Щасливіщою була тут Роксоляна, жінка Солеймана II.

Називалася вона Настася Лісовська й була дочкою священика з Рогатина. Мала вона бути дуже гарна й так причарувала красою султана, що зробив її першою своєю жінкою.

Заховалося письмо султана Солеймана II. до польського короля Жигмонта I. У цьому письмі пише султан Солейман II: „Посол Твій Опалінський скаже Тобі, в якому щасті бачив Твою сестру, а мою жінку". Під словом „сестри" розуміє він мабуть це, що вона з його держави, а може й бажав вивисшити її рід. На чужині й у роскошах не забула вона про свій нарід про свою рідну землю. Своїм впливом уміла вона вимогти на султанові, що він не нападав на Польщу, а тимсамим і на українські землі, що до Польщі належали. Тай невільникам із України влекшувала їх гірку долю. А треба знати, що султан Солейман II, якого Турки звуть Кануні, цебто законодавець, мав бути для християн дуже лютий. Історики закидають йому страшну жорстокість. По битві під Могачем (1526), ще на злитому кровю боєвищі, велів стяти голови 1500 найзнаменитшим бранцям. Панував він від р. 1520 до 1560. Настася Лісовська, чито пак Роксоляна (від латинської волости „Roxolania") дісталася в полон коло р. 1530, значить від цього часу під її впливом Солейман щадив наші землі.

Чимало польських і наших письменників брало Роксоляну як героїню до своїх творів. Із польських найстарший твір Самійла Твардовського п. з. „Леґац'я ксенця Збаражскеґо", Краків 1639. Це поема. Із Українських творів найбільше звісна опера п. з. „Роксоляна", слова І. Я. Луцика, а музика Дениса Січинського. І малярі брали Роксоляну як предмет до своїх малюнків. На 15 сторінці подаємо знимку з старинного портрета, який переховується на хуторі Надія на Херсонщині, власність п. Софії Тобилевич.

Лотан.

ЛИСТ З ГУЦУЛЬЩИНИ

Гуцульщина, 23. лютого 1923.

Дорогий Товаришу Земляче!

У нас страшний терор зі сторони наших приятелів Ляхів, а це тому, що наші Гуцули не пішли до голосовання рім тих, що їх силою нагайками загнали, але і цих нещасливців було тільки кількох; рівнож кількох польських зайдів робітників голосувало і троха Жидів.

Тепер почалась бранка річників з 1901 і 1902. Польське військо вганяє по горах і вилапує новобранців, однак більша половина повтікала. Страшні насильства і реквізиції; що попаде, те й беруть, а до того ще й бють!

Що до дорожнечі то так: 1 кила кукурудзи 160.000 м п., кила пшеничної муки 200.000 п. м., кила білої муки 280.000 п. м., овес 120.000 п. м., сукно на один сардак 270.000 п. м., пара постолів (кодаки) 50.000 п. м. і так без кінця. Це ціни в Коломиї, а в нас у горах то много дороще.

Робітникови платять в лісовій роботі денно від 6 до 7 тисяч, але сеї роботи мало.

Народ дуже пригноблений і кождий ожидає слушного часу а він мусить прийти і ми ще будемо господарами в своїй хаті, а з вікон буде повівати синьожовтий прапор нашої свободи. Тільки Ви там за морем готуйтесь також, щоб нам прийти в поміч.

З наших давніх товаришів мало хто живе. Всі майже погинули в виру світової заверухи за чуже не наше діло. Тільки частина згинула чесною хороброю смертю за свободу Неньки України!

Здоровлю щиро

Твій друг Н. Н.

P. S. Не тратьте духа а організуйтесь морально і матеріяльно нам з помочию, а побіда буде наша.

Наш клич: Самостійна Україна від Сяну до Дону! Добути або дома не бути! Ліпше славно вмерти як в ярмі ходити!

До побачення на Чорногорі!

НЄЛЬЗА АТДЄЛЯТЬСЯ АТ МАСКВИ

ВЦІК відмінив постанову українського совнаркому і харківського всеукраїнського совнархозу про виділення одеських соляних промислів з завідування московського соляного синдикату.

Як відомо, діяльність синдикату уже викликала недавно розрухи й незадоволення серед робітників одеських соляних промислів. Таким чином нове приєднання цих промислів до підприємств соляного синдиката знову ставить одеських робітників в дуже важке матеріяльне становище.

ДО УКРАЇНЦІВ ТАЙ УКРАЇНОК РОГАТИНЩИНИ В АМЕРИЦІ

Брати й Сестри в вольній землі Вашингтона!

Понад море глибоке, понад гори високі шлеться до Вас голос Вашої Матері-Страдальниці України...

Слухайте! Вона кличе до Вас:

Діти мої, що недоля Рідної Землі змусила Вас кинути її й шукати захисту за водами безкраїми, за горами високими — вислухайте благання мойого!

У вашій Рідній Землі, в повіті вашому рідному, в Рогатинщині тисячі-тисячі дітей, цвіту Народу й надії Моєї бажає світла Сонця, освіти жадна...

І є святині наук у старому городі Рогатині — є гімназія, є й народня школа.

Та важко їм, дітям Моїм удержати ці школи, дбати як слід про освіту діток своїх, цвіту Народу й надії Моєї.

Не стає сил, не стає засобів — по світовій бурі руїна запанувала по всіх землях Моїх.

І Я до вас витягаю руки, діти мої за водами безкраїми, за горами високими:

Дайте поміч їм, не дайте на провесні життя привянути, цвітові Народу, надії Моїй! Не дайте!

Я Мати ваша Україна, витягаю руки до вас, кличу до вас: Поможіть їм!

Вони, щойно вони, коли при вашій помочі напються живущої води з криниці Знання, скупаються в промінні Освіти, щойно вони знімуть із Мене вінець терновий, заліза важкі — наукою, трудом і посвятою.

Тож, діти Мої за водами безкраїми, за горами високими, не дайте, не допустіть до цього, щоб на провесні життя їх, цвіт Народу, надію Мою — прошиб мороз лютий.

Не дайте не допустіть до цього, кличу до вас Я Мати ваша, Україна страдниця...

Чи чуєте цей благальний голос Матері Вашої, Сини й Дочки з Рогатинщини за безмежним океаном, за горами високими?

Чуєте! Не гайтеся, спішіть із помічю! Вписуйтеся громадно в члени „Рідної Школи" в Рогатині.

Не гайтеся! Гуртом зголошуйтеся в Комітеті „Рідної Школи".

Вписове 1 доляр, Грамота 1 доляр, що місяця, довільну вкладку. Членам висилати-мемо „Рогатинця" даром. Гроші посилати в „реджістрованих" листах на адресу: Prof. Mychajlo Kernyckyj, Rohatyn, East Galicia, або на адресу нашої філії: Michael Kosra, 245 Court Street, Newark, N. J.

ЗА КОМІСІЮ РІДНОЇ ШКОЛИ РОГАТИНЩИНИ:

М. Угрин-Безгрішний, голова; **А. Лотоцький,** писар; Ст. Кузик, М. Керницький, Т. Соломка, Г. Сабса, Яць Фуртас, І. Лямпка, М. Лаба, П. Городецький, М. Ліщак, Г. Когут, Петро Бігус, І. Якимів, М. Кайдан, І. Озарків, І. Семчій, Гр. Хабурський, І. Іваськевич, І. Тунявський, І. Матофій, Осип Фернега, Юрко Заморока, Яким Чачунь, Ст. Кучмій, Ст. Шперналь, С. Семиген, І. Іжак, Вас. Баслядинський.

ЯК У СЕРЕДНОВІЧЮ

Місто Броди, які вславилися на протязі короткого останнього часу ріжними чудами, дають дальше тему для запеклої боротьби поміж Жидами й вшехполяками на тлі боротьби за — місце молитв. Юрба Поляків вдерлася до будинку, який від 1805 р. є власністю місцевої жидівської родини Кристіянполерів та силоміць заняли... салю танців під місце религійних практик, покликуючись на те, що цей будинок до XVIII. ст. був власністю монастиря Домініканців. „Хвиля" доносить у низці дописів, що в цій нашвидко „реквірованій" „каплиці" діються по ночах речі, які обурюють моральне почуття усіх тамошніх громадян. У брідських світських і церковних властий інтервенював у цій справі сіоністичний посол д-р Айзенштайн. З другого боку у „Газеті поранній" заступник Комітету ревіндикації монастиря в Бродах" нотар Фастнахт (чисто польське шляхетське назвиско!) називає дописи „Хвилі" „безличною і провокаційною брехнею," а десяток вшехпольських товариств, з ославленим „Розвоєм" на чолі, аранжує у Львові віча проти „ґвалтуф жидовскіх". Справа перейшла на форум варшавського сойму.

КИШЕНКОВИЙ КАЛЕНДАР НА 1923 РІК

зладжений і виданий Українцями в Німеччині, можна дістати в „Свободі". **Ціна за примірник з пересилкою 15 ц.**

Зміст цього календарика (80 сторінок дрібного друку) є дуже інтересний і для кождого Українця цінний. Ось він:

Календарська частина: Календар. Що є таке календар? Латинські свята. Публичні свята. Національний календар. Український історичний календар.

Літерат.-наукова інф. частина: Н. М. З найновіщої історії України. Дещо про мову. Спис головніщих українських письменників. Український поминик. Дещо про воду, склад повітря. Слова великих людей. Чи знаєте Ви? Поради для влюблених. Важніщі підручники по укрознавству.

Статистична частина: Величість і круження планет. Вода і суша на нашій землі. Про океани. Найбільші озера в світі. Найдовші ріки в світі. Довжина українських рік. Раси. Важніщі мови світа. Населення в світі. Найбільші міста в світі. Головні держави світа. Нові держави в Європі на основі мир. договорів.

Короткий провідник по Ст. Краю: Банки. Бібліотеки, музеї. Важніщі укр. видавництва. Допомогові товариства. Книгарні. Спілки торговельно-промислові. Українські часописі.

Міри і ваги уживані в Америці: Порівнуюча таблиця степенів Цельзія, Реоміра й Фаренгайта. Процентова таблиця. Нормальний пульс. Як адресувати коверти. Золоті слова. Ріжне.

Замовлення і належитість чи то готівкою, чи почтовими значками (але тільки почти Злучених Держав) належить посилати на адресу:

„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".